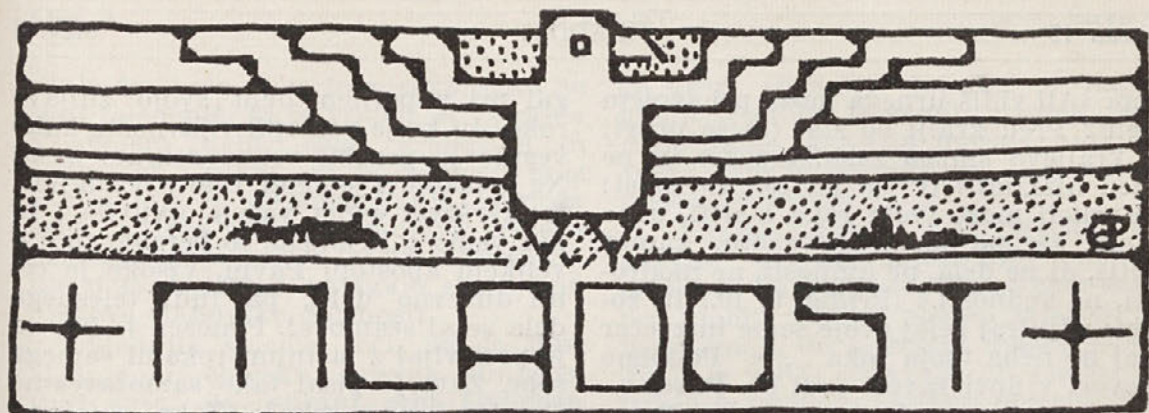

GLASILO SLOVENSКИH ORLOV.

ŠTEV. 4.

APRIL 1915.

LETNIK VIII.

O VELIKI DOLŽNOSTI ORLOV V VOJSKINEM LETU 1915.

LOVRO TRPIN.

..... s pridnim delom pospešuje rast domače hiše in posesti.« Kaj ne, kratke so te besede iz »Zlate knjige slovenskih Orlov« na strani 103.; a kakor so kratke, tako silno so pomembne, pomembne zlasti letos za vse slovenske fante v starosti od 14. do 18. leta. Kajti na bojnem polju in po vojašnicah se mudijo naši najboljši delavci. Ni jih doma očetov, ki nas bi priganjali z besedo k vztrajnemu delu, ni jih bratov, ki nas bi bodrili z lepim zgledom. In vendar bodo morali biti naši domovi oskrbljeni in naša polja bodo morala biti obdelana. Zato bodete morali zastaviti vi, mladi Orli, vse svoje moči, da čuvate in ohranite dom. Res! Marsikatera ura vašega življenja bo v letošnjem letu za vas grenkejša od preteklih dni, ko bo treba zgodaj vstajati, ko vas bo žgalo in peklo toplo sonce, ko bo treba vztrajati — morda ob pičli hrani — od zore do mraka pri vam odkazanem delu. In glejte! prav zato, da ne bi lenarili letošnje leto in da ne bi opešali v svojem trudu, vam hočem v naslednjem izpregovoriti o delu. Na tri stvari vas hočem opozoriti: 1. zakaj je človek dolžan delati in 2. kakšno korist imaš od dela in 3. kako izvršuj svoja dela. Obrnimo se danes k prve-mu vprašanju: »Zakaj je človek dolžan delati?«

Prvič, lahko rečemo, je človek dolžan delati zato, ker ga k delu sili, če že

ne izrecna zapoved, pa vsaj izrecna volja božja. Še preden je namreč človek grešil, ga je Bog že določil za delo. Saj beremo v svetem pismu: »Vzel je torej Gospod Bog človeka in ga postavil v raj veselja, da bi ga obdeloval in varoval.« (1. Mojz. 2, 15.) Z delom naj bi si bil torej prvi človek že pred grehom sladil svoje dneve in uril svojo moč. Seveda mu je bilo to delo prijetno in sladko brez truda in muk.

Drugače pa je prišlo po grehu prvih staršev. Tedaj je postalo delo pokora in kazen za greh. Bog sam je namreč govoril ne le Adamu, ampak vsemu človeškemu rodu: »Prokleta bodi zemlja v tvojem delu; v trudu se boš od nje živil vse dni svojega življenja. Trnje in osat ti bo rodila in zelišča polja boš jedel. V potu svojega obraza boš užival kruh« (1. Mojz. 3. 17, 19.) To božje prokletstvo, kakor rečeno, velja tudi nam. Kajti v Adamu smo bili mi vsi, zato imamo tudi mi prav tisti greh nad seboj, kakor ga je storil Adam in prav tisto kazen, ki je zadela Adama. Kdor bi se torej hotel izogniti delu, ta bi moral dokazati, da ne izvira človeški rod od Adama, kar se mu bo pa težko posrečilo.

Delo je torej volja božja, po grehu prvih staršev kazen za greh. Zato ga že sveto pismo stare in nove zaveze, če že ne naravnost zapoveduje, pa vsaj močno hvali in priporoča. Tako bere-

mo: »Ali vidiš urnega moža pri svojem delu? Pred kralji bo stal (to se pravi: v kraljevo službo zasluži priti) in ne med nizkimi.« (Preg. 22, 29.) In zopet: »Karkoli more tvoja roka storiti, urno stori; ker na spodnjem svetu, kamor hitiš, ni ne dela, ne umnosti, ne modrosti, ne vednosti.« (Pridig. 9, 10.) In zopet: »Zjutraj sejaj svoje seme in zvečer naj ne neha tvoja roka . . .« Podobno govori v novi zavezi tudi sv. Pavel.

Zdi se namreč, da so se hoteli nekateri v krščanski občini tesaloničanski vdajati neki napačni pobožnosti in so sklenili v brezdelju ob miloščini drugih živeti. Toda sv. Pavel jih ostro prijemal. Zahteval celo, da ne smejo pravoverni s takimi lenuhi niti občeovati. Tako-le piše:

»Zapovemo vam pa, bratje, v imenu Gospoda našega Jezusa Kristusa, da se ločite od slehernega brata, ki nerodno živi in ne po zročilu, ki so prejeli od nas . . . Zakaj, tudi ko smo pri vas bili, smo vam to zapovedali, da, kdor noče delati, naj tudi ne jé. Slišali smo namreč, da nekateri med vami nerodno živijo, ničesar ne delajo, ampak se s praznimi rečmi ukvarjajo. Tem in takim zapovemo in jih prosimo v Gospodu Jezusu, naj v miru delajo in svoj kruh jedo . . . Ako pa kdo ni pokoren našemu podučanju v listu, tega zaznamvajte in ne imejte družbe z njim, da bo osramočen. Vendar ga pa ne imejte kakor sovražnika, ampak posvarite ga kakor brata.« (2. Tes. 3, 10, 12.) In zopet pravi na drugem mestu: »Kdor je kradel, naj več ne krade, temveč naj raje pridno dela, da bo imel kaj podeliti potrebnemu.« (Ef. 4, 28.)

Izrecna volja božja je torej, da delamo vsi, bodisi bogati ali revni, nizki ali visoki, učeni ali preprosti. Pa ozrimo se še na drug nagib, ki nas sili k delu. Delo je namreč visoko cenil največji vzornik vsega človeškega rodu — Kristus sam. Saj je izbral pridnega tesarja za svojega rednika in za mater je izbral Devico, ki se je preživljala od dela svojih rok, in za svoje učence je izbral same vestne delavce, naj so že bili preprosti ribiči ali odlični uradniki. In tudi sam je najvestneje izvrševal telesno in duševno delo. Kako veličasten prizor je moral biti, ko je Sinu božjemu tekkel pot po čelu, ko mu je solnce žgalo zagorelo obličje, ko je dvi-

gal pri napornem delu svojo žuljavo roko! In ko je nastopil v javnosti, kako vestno je porabil vsako minuto časa! Ne le podnevi je delal, celo v pozni noči je izvrševal svoja važna opravila. In kar vemo o Kristusu, to beremo tudi o velikem apostolu Pavlu. Visoko je cenil duševno delo; pa tudi telesnega dela se ni sramoval. Ponosen je bil, da je preživel z lastnimi rokami samega sebe. Zato je pisal tako samozavestno Tesaloničanom rekoč: »Zakaj sami veste, kako je treba nas posnemati; nismo namreč nepokojni bili med vami; tudi nismo nikdar kruha zastonj jedli, ampak v delu in trudu, ker smo noč in dan delali, da bi nikomur izmed vas ne bili nadležni. Ne kakor da bi ne bili imeli oblasti, temveč da bi sami sebe vam v zgled postavili, da bi nas posnemali. Zakaj, tudi ko smo pri vas bili, smo vam to zapovedali, da, kdor noče delati, naj tudi ne jé.« (II. Tes. 3, 7—10.) In kakor sveti Pavel, tako so ljubili delo vsi drugi pravi posnemovalci krščanskih prijateljev in cerkvenih očetov, kako vestno so se pečali premnogi ne le z duševnim, ampak tudi s telesnim delom. Tako beremo o Gregoriju nacijskem in njegovem bratu, da sta izvrševala najpreprostejša ročna dela, dasi sta zajemala svojo duševno izobrazbo na tedanjih vseučiliščih. Tudi o učenem Pavlinu iz Nole in globoko izobraženem Gregoriju Velikem beremo, da sta svojerodno obdelovala vrt in polje.

Smatrali so delo pač v prvih časih krščanstva vsi, ki so se oklenili Kristusovega nauka, za svojo sveto dolžnost. Delo naj bi obrnilo za pokoro, delo naj jih navajalo h kreposti, z delom naj izkazujejo dobrote svojemu bližnjemu. Zato je bil spoštovanja in časti vreden, kdor se je v delu odlikoval. Celó v grobnem napisu so mu skazali to čast rekoč: »Bil je velik ljubitelj dela.«

Pa pojdimo dalje in se še vprašajmo, zakaj je dolžan delati slednji izmed nas? Zato, ker je slednji izmed nas dolžan varovati se lenobe. Priznana resnica je namreč, neštetokrat potrjena po bridkih izkušnjah, da je ni zlepa stvari, ki bi nas tako zavajala v grešno življenje kakor ravno lenoba. Saj že pregovor pravi: »Lenoba je vseh grdob grdoba«. Kakor ostane voda gorskega potoka, ki skače neprestano od

skale do skale, čista in zdrava, tako bo tudi mledenč, ki je vesten in vztrajen v svojem delu, ostal kreposten in čednosten. Zakaj, ni je čednosti brez samozataje in premagovanja samega sebe. Katera stvar pa zahteva večjega premagovanja kakor vestno izvrševanje dela, katerega nalagajo slednjemu njegove stanovske dolžnosti.

Slednjič smemo reči, da je delo slednjemu človeku нравna dolžnost tudi zato, da ohrani sebi življenje. Slednji izmed nas mora živeti in izpopolnjevati samega sebe. V to pa potrebuje premnogo duševnih in stvarnih pripomočkov. Teh pripomočkov pa mnogi nimajo od narave, in mnogi jih tudi ne dobijo kar meni nič tebi nič od drugih ljudi. Le delo je tisto, s čimer si jih morejo zaslužiti. Kakor uspeva rastlina samo dotlej, dokler vsrkava svojo hrano iz zemlje, kakor živi ptica le toliko časa, dokler se premika iz kraja v kraj, da si pridobi potrebne hrane, kakor voda ostane užitna in pitna samo tako dolgo, dokler se premika in giblje, tako bo tudi človek imel sredstev, da živi in samega sebe izpopolnjuje samo toliko časa, dokler se bo z delom ukvarjal. Zato pove isto resnico tudi sveto pismo tako lepo v drugi obliki rekoč: »Čez njivo lenuhovo sem šel in čez vinograd moža nespametnega, in glej, vsega so napolnile koprive in trnje je prerastlo njegova tla, in kamenita ograja je bila razdejana. Ko sem to videl, vzel sem si k srcu in na zgledu sem se naučil nauka in sem rekel: Malo boš spal, malo boš dremal, malo roke sklenil, da boš počival: in pride ti nomanjkanje kakor tekač in uboštvo, kakor oborožen mož.« (Preg. 24, 30—34.) Zato smemo reči, kakor je rastlina ustvarjena za rast in zvezde za gibanje, kakor je mravlja po naravi določena za delo in čebela za pridnost, tako je tudi človek po naravi ustvarjen

za delo. In kakor čebelice po naravi gnane iztrebijo iz svojih panjev brezdelne trote, tako bi morala tudi človeška družba iztrebiti iz svoje srede brezdelne lenuhe.

Vidimo torej, da delo človeku ni le нравna, ampak takorekoč нравna dolžnost. Zato ni čuda, če so celo nekateri globlje misleči pagani sami od sebe spoznali, da je človek dolžan delati. Tako je veliki državnik pri paganskih Grkih z imenom Drakon obsodil slednjega, ki ni hotel delati, v smrt. Tudi znani Solon je izdal postavo, po kateri je zadela lenuhe ista kazen kakor tatove, razbojnike in podobne nepridiprave. Pri starih Egipčanih se je moral slednji državljani vsako leto javiti pred pristojno gosposko, kjer je spričal, da preživlja samega sebe na dostojen način. Tudi pri Rimljanih je bila za časa Katona postava, po kateri ni mogel nihče postati rimski državljani, kdor ni mogel samega sebe preživljati z delom svojih rok. Podobno imajo budisti zapoved, ki brani otrokom dajati potrebne hrane, kadarkoli ne morejo dokazati, da so izvršili kako delo.

Tako vidiš, dragi Orel, da je delo tudi tvoja velika dolžnost. Zato izvršuj zlasti letos z veseljem in vnemo to veliko dolžnost. Glej, da nadomestiš one, ki so odšli od doma! Glej, da pomagaš rešiti družine in domove! Glej, da najdeš pohvalo in priznanje od očetov in bratov, ko se povrnejo zopet domov! Glej, da ne žališ s pohajkovanjem in malomarnostjo žalostnih mater in v skrbi zakopanih predstojnikov! Pokaži, da znaš prav tako vpoštevati zgodovinsko važne sedanje čase, kakor oni, ki se bijejo sred ognja in krvi! »Na delo tedaj, ker resni so dnovi — a delo in trud nam Bog blagoslovi!« In ko delaš zase, ne pozabi na druge! Priden bodi, pa rad pomagaj sosedu!

(Dalje prihodnjič.)

ČRTICE.

Dva jezdeca.

Fant zajaše konja, nebrzdano drvi z njim čez drn in strn; v gorah ob prepadu mu spodrsne in razbije se s konjem vred v globočini. — Drug mladenič drvi na konju istotako divje, ob

ANTON KOMLANEC.

gorskih čereh pa ob brezni zleze s konja in ga previdno pelje za seboj, dokler ne pride spet na varnejšo pot.

Tako zažene mladega Orla prva vnema. Najgorečnejši je pri telovadbi, najbolj se postavi o Veliki noči — pa

sliši od nedobre strani, da je odsekov voditelj to in to čez njega rekel. Slišane besede ga žalijo in neha hoditi, med tem ko odsekov odbor niti ne ve, zakaj je nehal. Tovariša tega in onega malodušnost prime, češ, najbolj je bil goreč, glejte pa je popustil. Nekaj mu je že moralo biti. Čemu bi se pa jaz mučil?

Drug Orel, mlad in isker, redno zahaja k telovadnim uram in zvesto poslušaja poduk, ko kdo razlaga mladeničev nalogo in njihov pomen za bodočnost domačega kraja in za prihodnost odsekovo in slovensko. Ljudje pa gledajo nehote za njim, ko gre, da poveljica praznik presv. Rešnjega Telesa. — Toda nekdo izmed »ljubeznjivih« mu pove: »To in to so čez tebe rekli.« Še celo predsednik je dejal: »Saj je vseeno, če je pri odseku ali pa ne.« Fant pa, mlad Orel, se veselo posmeje in zvesto pomaga odboru svojega odseka in svojemu predsedniku še bolj kot doslej. — Predsednik pa ne ve, zakaj je tako vesel in tako marljiv in tudi drugi ne vedo. »Nekaj že mora biti«, pravijo. »Dopade mu pri Orlu. Tudi nam dopade.«

Tako dva Orla storita različno.

Eden je sebe ljubil, eden pa odsek. Nazdar!

Golob.

Kam letiš golob? In ti, golob, odkod prihajaš?

Ne, to ni golob. To je misel, ki je priletela iz bojišča. In tudi to ni golob. To je misel, ki leti na Rusko in Srbsko in Francosko. Tje je šla gledat fante, slovenske Orle; in je videla, kako pripravljajo kanone, kako gazijo sneg, kako pritiskajo roke na srčne rane. — Pa jih je vprašala: »Čemu pustite, da vas mraz mori in da vam kri curlja iz mladih prsi? Kaj ima od tega vaša mati? Ali naj vaši zmrzli udje koristijo domačiji? Bo-li prost gaj, kjer pojo slovenske pesmi? in bo-li svobodna Cerkev, v kateri molijo Slovenci?« — In odgovarja dobri fant, slovenski Orel: »Ne vem, če bo moji materi slajše življenje po moji smrti. To vem, da me je učila, naj delam, kar sem delati dolžan. Ne vem, če bo moj rod, kadar jaz izdihnem, na svoji zemlji svoj gospod. To vem, da bo, če store vsi, ki so njegovi in ki delajo zanj in ga vodijo,

kar storiti morejo. Ne vem, če bodo prosto dvigali slovenske roke v prosti Cerkvi; to vem, da človeku prostosti hoteti, kar je prav, in umreti za to, kar je dobro in lepo, nikdo vzeti ne more.

Pomnite, če vršim zdaj, ko pustim, da mi teče vroča kri, več kot dolžnost, da bi pustil z vriskom, naj izteče sok življenja za prostost molitve, s katero doma molijo, in za prostost besede, s katero doma molijo. In tisti, ki bodo za menoj zrastle, bodo pustili z juhej-klici, da jim teče gorka kri, ko bodo videli mene umreti za manjše reči.«

Kam letiš golob in odkod prihajaš? Ne, jaz nisem golob. Misel sem, ki sem bila na bojišču in se vračam od slovenskih Orlov.

Solnce.

Solnce, zakaj siješ? Ali ne vidiš, da letos ni treba pomladi? Saj je ne bo vesel ne oče ne mati; in hči ne bo hotela nove obleke za Veliko noč, ker se ji bo zdelo, da pošilja brat žalno, ki na smrt spominja. Videla ga je v sanjah, kako ga nesejo valovi okrvavljene reke. — Solnce ne sij, ker tvoji žarki zastonj iščejo nasmeha. V svoje začudenje gledaš spomladi solze, ki tebe srebajo vase, da potem še bolj iskre.

Solnce pa odgovarja: »Vseeno bom sijalo. Vseeno bom naredilo pomlad in poklicalo zvončke in jegelce in vijolice iz zemlje in cvetje z dreves. — Ali ne vidiš, da tvoja dva mlada bratca z veseljem in nasmehom gledata orlovski kraj brata, ki je v vojski. In eden pravi, da vsak dan čaka pisma, da sme biti njegov kraj brata, ki je v vojski, ker kmalu zraste in mu bo popolnoma prav. »Tebi ga bodo pa mama kupili«, pravi. »In oba bova pri Orlih takrat, ko se vsa orlovska vojska lepa in mlada pokaže cesarju, ki bo vesel, ko nas vidi in poreče: »Na te se vsaj smem zanesti.« Tudi gospod župnik bodo veseli, ker se bomo le zoper hudobne ljudi borili.

»Zakaj bi ne sijalo in zakaj ne bi naredilo pomladi, ko imaš dva mlada bratca«, pravi solnce.

Nobene vrane.

Vse črno jih je bilo lani, ko smo orali. Ali so vse odletele na bojišče? Pa če jih prav ni. Drugi ptiči so: škrijanci, penice in slavci ne izostanejo. Ti pojo.

Vrane pa krakajo. Krakajo, kakor, da je smrt. Kakor, da leže mrtva trupla naokrog. Zato je prav, da so drugam odletele.

Toda tudi tam, kjer zdaj odpirajo kljune, so naši. In poslušati morajo vrane. — Senice pojdite in povejte našim na bojišču, da doma ni vran, da doma samo dobre ptice pojo. Povejte fantu na bojišču, da je mati njegovo orlovsko čepico vzela iz skrinje in se zjokala. — Mali pa jo je gledal in se čudil, da mati joče. Rekel je: »Dajte jo

meni.« Mati pa se je zjokala huje in rekla: »Ko dorasteš, mi bodo vzeli še tebe. Čemu sem vas rodila?« Sinko pa ji reče: »Ne bodo me vzeli. Kdo bo potem orlovski načelnik? Jaz pojdem le, kamor me boste vi poslali. Z Orli mi ne bote branili. Čepico mi dajte!«

Povejte senice bratu na bojišču, da je dala mati čepico malemu sinku, ki čaka, da postane orlovski načelnik. Pravi, da nad njim bodo vrane zastonj odpirale kljune.

PADLI ORLI JUNAKI.

† Jožef Snedič.

Rojen je bil leta 1891. v Bobovku pri Kranju. Služil je tretje leto pri 17. pešpolku v Celovcu. Padel je na severnem bojišču meseca novembra l. l.

Preden je šel k vojakom, je služil v tovarni na Jesenicah, kjer je bil član ondotnega Orla.

† Franc Pižmoht.

Doma je bil iz Trstenika pri Št. Rupertu. Padel je na severnem bojišču, zadet v desno stran prsi.

Bil je navdušen Orel in se pridno udeleževal društvenega življenja.

Zadnje njegovo pismo se je glasilo: »... In zdaj se najprisrčneje po-

Na evharističnem kongresu na Dunaju je nastopil med Orli. Prinesel je s seboj vse polno lepih vtisov, katere je potem razkladal domačim in tovarišem.

Jože! Lahka Ti zemlja! Kdor Te je poznal, je žalosten, ker Te ne bo več nazaj.

slovim, poljubim in objamem vse svoje prijatelje in znance in vse svoje sorodnike in tudi svojega birmanca in vse ostale. Najprisrčneje pa poljubim v duhu Vas, draga mi nepozabna mamica, in Tebe, draga sestra Veronika. Torej z Bogom! Bog daj kralu veselo svidenje, če ne tukaj, pa v nebesih.«

PISMA ORLOV VOJAKOV.

XIV.

Po tretje odlikovanje.

V ljutih bojih v Karpatih je bil ranjen tudi član šentferjanskega Orla

vrli Jožko Klanjšček. Za svoje junaško vedenje je bil že dvakrat odlikovan s hrabrostno svetinjo, sedaj se nahaja v vojaški bolnišnici v Hodominu na Moravskem. Odtod piše svojemu

bratu domov 14. t. m.: »... Jaz upam, da pojdem v par dneh odtod, najbrže v Ljubljano in od tam domov. Težko že čakam časa, da še enkrat vidim domače ljudi, ljubi Št. Ferjan, slišim njegove zvonove, se snidem z ljubimi domačimi, starši, brati in sestrami. To bo veselje. Tudi na našem cerkvenem koru upam še enkrat zapeti. Potem pojdem pa zopet na Rusa — še po tretjo svetinjo. Ta pa mora biti zlata. Z dvema še nisem zadovoljen...

XV.

Pismo iz Karpatov.

(Vojni kurat Leopold Turšič.)

15. februarja 1915.

Na Svečnico sem mislil iti maševati v bližnjo, 5 km oddaljeno vas, kajti nobene stvari v vojski tako zelo ne pogrškam kakor svete maše. A žal, malokrat pridem do tega. Cerkve so po teh krajih povečini unijatske in poleg tega čisto opustošene in razdrte. Komu pa vojska prizanese?

Že na predvečer sva se s kuratom sosednjega polka dogovorila in vse potrebno ukrenila glede odhoda. Zjutraj ob prvem svitu je že stal pred hišo, v kateri smo bivali, moj skromni Sibirec — drugi ga nazivljejo Moskala — pripravljen in osedlan ter nestrpno bil s kopiti ob mrzla tla. Tudi on se je veselil lepega izprehoda v mrzlem zimskem jutru. Pa oba sva bila ob svojo radost, ko je prišlo povelje za odhod v drugo smer. »Tu imaš«, sem si misli, »v vojski ne smeš imeti nobenega svojega načrta, ker ti ga gotovo prekrižajo. Se bom že kako Bogu obdolžil, z današnjo sveto mašo pa ni nič!« Spravil sem svoje stvari skupaj ter jih naložil na rame zdehajočega Štefana, zajahal Sibirca ter jo ubral za regimentom, ki je že stal ob glavni cesti, pripravljen za odhod.

Nismo šli daleč in prišli v vas, v kateri smo še danes. Leži kakih 20 minut za fronto. Saj bi Vam povedal ime, pa ž njim Vam ni veliko pomagano; na navadni karti ga itak ne najdete. Odkazali so nam hišo sredi vasi, tesno in dolgočasno, obubožano, kakor so vse druge. Zategnili smo svoje voze v lepe vrste sredi trga, okrasili hišo z zastavo rdečega križa in se prav po vojaško naselili. Zamrmral je gazda,

ko smo mu posteljo znesli iz hiše, da smo na tleh dobili zase prostora, morda je zaklel, ko so se morale kravice v hlevu bolj stisniti, da so dobili bivališče naši konji — pa kaj se hoče — v vojski ne gre drugače. Pa mož se nas je že privadil; kar zahtevamo od njega, vse nam da, če le ima. Celo tako prijazen je postal, da ponoči, ko ga prime njegov godrnjavi kašelj, se hodi ven pod milo nebo odkašljevat.

Že tisto svečnično popoldne so začeli od vseh strani grmeti topovi, naši in sovražni. Sovražne granate so udarjale naravnost v vas, v kateri smo bili prej. Strašen je tak dan. Po zraku tuli, žvižga, cvili, bobni v vseh mogočih melodijah in nijansah, da se trese zemlja in nebo. Na jasnem nebu se pokaže zdaj pa zdaj beli oblachek eksplodiranega šrapnela; čedalje več jih je in se podé po jasnem ozračju drug za drugim, dokler ne zastro gladkega neba; zdaj pa zdaj butne kam granata z vso svojo orjaško silo, da votlo zadoni zemlja in se stresajo šipe v oknih. In to dan za dnem; nekaj čudnega je in skoro dolgočasno nam postane, če je dan tih in miren. Še groznejše pa so noči, kadar se oglašajo topovi. Zamolklejšje je njihovo grmenje in njihovi ognji so kakor žar pekla.

In od Svečnice že traja neprenehoma ta artiljerijski dvoboj, včasih z večjo, včasih z manjšo silo. Uboga ušesa, ubogi živci!

Po polnoči 4. februarja se je sovražnik okorajžil in prilezel iz svojih lukenj. Proti jutru je začel s svojim napadom. Najbolj mu je seveda dišala cesta in prehod iz doline v dolino. Ta prehod, ki ga ima zasedenega ravno naš polk, je silno važen za nadaljnje prodiranje. Zato so ga naši na vso moč zavarovali z žičnimi ograjami daleč na okrog. Na obeh bregovih nad cesto je bil postavljen oddelek strojnih pušk. Ko se je sovražnik približal žičnim ograjam, so strojne puške otvorile nanj uničujoč ogenj. V bližini za fronto sta bila skrita dva topova, ki sta tudi začela bruhati iz svojih cevi strah in smrt. Sovražnik je obrnil hrbet, a je bilo že prepozno. Strojne puške so žele in padali so Rusi kakor klasje pod ženjičnim srpom. Baje je bil uničen ob tem napadu en cel sovražni polk, ostali polki so pa bili tudi zelo zredčeni. Tako

so nam pravili ruski ranjenci, ki so v razmeroma velikem številu prihajali na naše obezovališče.

Pretresujoč je bil drug dan pogled na bojišče. Po obronkih na obeh straneh ceste je ležalo na stotine in stotine mrtvih Rusov. Sneg vsepovsod okrvavljen in steptan, razmetane puške in streljivo, nahrbtniki in jedilne posodice, vse le ležalo križem po bojišču. Kako uničujoč je bil poraz za Ruse, priča dejstvo, da niti ranjenih niti mrtvih niso mogli vzeti s seboj, ko smo do zdaj le redkoma videli nepokopane ruske mrličke. Naše izgube so bile prav malenkostne.

Od tedaj naprej si sovražnik ne upa več napadati. Z glavami vred je bil ubit tudi njegov pogum.

Tako se ne ganemo iz svoje vasi in se bojimo, da ne bi dobili v njej domovinske pravice. Iz svoje srede smo izvolili tudi že župana, ki pa se brani na vse kriplje poverjene mu časti. Vsak dan nas obišče enkrat ali večkrat — menda po potrebi — raztrgan in umazan ciganček, poba 15. let, a mu jih ne bi prisodil niti sedem ne. Očeta nima, materi je zgorela bajta in živi od miloščine, ki mu jo daje vojaštvo. Kadi že od tretjega leta, poje od sedmega, zadnja leta se je naučil tudi plesati. Za kos komisa ali za cigareto pleše in poje do vrtočlavičnosti in nam dela kratak čas. Namazan je z vsemi mazili — pravi falotek. Brati ne zna, moliti ne zna, samo prositi in krasti zna dobro.

Podnevi je torej naš gost ciganček, ponoči pa miši in uši. Neodpravljava, trdoživa zalega! Miši skačejo po naših skromnih slamnicah, oškrtajo vse, kar jim pride pod zob, cvilijo in delajo nočno muziko, brž ko ugasnemo luč. Še hujše so uši. Vsa sredstva smo že poizkusili — mazila, praške — nič ne pomaga. Na večer se preobleci, zjutraj jih imaš zopet toliko, če ne več! In prišli smo do zaključka: najboljša zdravilo je potrpežljivost in vztrajnost do konca tudi proti temu sovražniku.

Polagoma je začel po rebrih in bregovih izginjati sneg in z njim mraz. Kažejo se rjave, ponekod tudi že zelene lise — znamenje, da se bliža pomlad. Kadar je ozračje mirno in ne grme topovi, se oglašajo z drevja ptiči, da je veselje. Solnčen dan, zelena livada, ptičje petje, prijazni tovariši, do-

mači slovenski fantje — vse kakor doma! In vendar smo tako daleč od doma, dom nam živi in ga čutimo v svojih srcih. Kdaj se nam izpolni srčna želja, da ga ugledamo?

Po dolinah so narasle vode od tajačega se snega in preplavile dolinice in vse stranske ceste. Radi tega dobivamo pošto pozno v noč. Čakamo jo ob taroku. Karte v kot, pošta je tu! Skočimo pokoncu in gledamo, kaj nam je došlo. Parkrat je pošta prišla šele ob 11. uri zvečer, ko smo že spali. Pokoncu, zaspanci! Slajši je pogovor z domovino, z znanci in dragimi prijatelji, kakor pa spanje...

Tako nam mineva dan za dnem, drug drugemu podoben. Vsak nas dovede bližje domu, bližje miru, ki nam ga Bog skoro daje!

XVI.

»Ura!« — Sanitejc, pomagaj! — Kdor je ujetnik, ni več sovražnik.

Josip Šušteršič, Orel in član Marijine družbe v Šmartnem pri Litiji, ki je že od začetka vojne na severnem bojišču ter je bil že ranjen in ujet, a je ušel, je pisal domačemu gospodu kaplanu naslednje pretresljivo pismo z dne 15. februarja letos:

Prečastiti gospod! Naj Vam pišem nekaj besed z našega bojišča, da bodete vsaj nekoliko vedeli, kako se pri nas godi.

Jaz sem, hvala Bogu in Materi Božji, kateri se imam edino zahvaliti za to milost, še vedno živ in zdrav. Sicer ne vem, če bom tako dolgo, da skončam ta list, ker ruske granate padajo ravno sedaj tako krog naših zakopov, da se vse trese in da se kar zemlja vsipava na nas. Vsak čas pride naznanit: Ta in ta je mrtev! Ta in ta je ranjen!

Z Rusi stojimo v neposredni bližini. Rusi nas vedno napadajo, mi jih pa prav dobro odbijamo. Jako hud napad smo imeli dne 4. februarja. Naj Vam ta dan malo popišem. Saj smo imeli že veliko hujših bitk, ali ni vselej časa pisati. Dne 4. februarja na vse zgodaj so se nam pričeli Rusi bližati, misleč nas napasti in nas zapoditi iz naših pozicij. Ali zmotili so se! Takoj, ko se je začelo daniti, je bilo sovražnika pred našimi strelskimi jarki vse

črno kot mravljincev. Mi smo jih pustili prav blizu, skoraj že na trideset korakov, potem smo jih pa začeli. Padali so kot bi jih sejal. Pa bili so trdovratni. Ko je padla ena vrsta, prišla je druga, tretja itd. Ali mi smo domala vse postrelili.

Streljali smo, kolikor je kdo mogel. Nazadnje so vendar uvideli, da ne bo nič in zapustili so pred nami cele kupe mrtvih in ranjenih in so zbežali. Okrog 9. ure dopoldne je bil napad odbit. Tudi mi smo imeli izgube, pa ne prav velike. Ali grozno je bilo pogledati pred naše zakope na mrtve in ranjene Ruse. Takoj pa, ko je bil napad odbit, pride povelje z našega desnega krila (tam je bil namreč neki drug regiment), da je bil sovražnik premočan, da so se morali naši umakniti in da so Rusi zasedli neko važno našo pozicijo. Takoj se mora naš bataljon odpraviti dotičnim regimentom na pomoč in sovražnika nazaj vreči. Takoj smo se odpravili. Okrog 2. ure popoldne smo prišli na dotični kraj. Bili so na nekem precej visokem hribu. Naši so se bili umaknili že precej daleč nazaj. Takoj otvorimo še mi na sovražnika ogenj. Takoj, ko je sovražnik videl, da so naši dobili pomoč, se je začel polagoma umikati z vrha hriba. Na drugi strani hriba je bil do polovice hriba gozd. Ob robu gozda so bili naši strelski jarki, ki so jih bili Rusi zavzeli. Te strelske jarke moramo mi za vsako ceno nazaj dobiti. Imeli smo namreč prodirati s hriba navzdol. Rusi so se vsi umaknili v naše zakope in so streljali na nas, da je pokalo kot bi šla toča. Z nasprotne strani je pa že ruska artiljerija streljala na nas, da je bilo groza. Le sreča, da je bil velik sneg, da ruske granate niso eksplodirale; le malokateri se je razletela; drugače bi bili vsi pobiti. Poleg mene je mojemu tovarišu granata odnesla roko. Ko bi bila eksplodirala, bi bila oba mrtva. Jaz se mimel komando enega voja, namreč dvanajst mož. Sami mladi fantje rekrutje so bili. Šli so za menoj, ne da bi jih bilo treba goniti. Dokler smo šli po gozdu, je bilo dobro. Pa prišli smo do neke planote, da so imeli Rusi lep cilj na nas. En čas premišljamo. Pa naprej se mora. »Torej naprej za menoj!« — zakličem moštvu in skočimo proti sovražniku. Rusi podvojijo ogenj. Na kakih deset korakov

se zopet vržem na tla in se ozrem nazaj po moštvu. Ali kaj vidim! Strahopetneži so se zbali. Nobenega ni za menoj. Sam sem. Vstanem, da grem nazaj, da jih naženem naprej. Ali ko pridem kakih trideset korakov nazaj, vidim strašen prizor: Vse moštvo leži, stoka, prosi, ječi: »Saniteje! Pomagaj, obveži! Pomagaj, obveži!« Ali sedaj ni časa ranjencem pomagati, pa če bi bil ravno moj brat med njimi. Vržem se zopet na tla, da pričnem streljati. V tem že slišim z leve strani klic za nasok: »Ura!« Kakor en mož planemo vsi z bajoneti proti sovražniku v strašni jezi, da vse pokoljemo. Rusi še enkrat podvojijo ogenj, nakar jih še mnogo pade izmed naših. Pa ko smo že čisto blizu njih, si mislim: zdaj bo strašno klanje. Pa ni bilo tako. Znano je že, da se Rusi nobene stvari bolj ne boje kot naših bajonetov. Tudi sedaj, ko zagledajo bajonete pred seboj, pomečejo svoje puške proč in roke kvišku in kličejo: Brate! Brate! Ko jih vidimo kot svoje ujetnike, nas mine vsa jeza in začeli smo si podajati roke in se smejati drug drugemu. Delili smo jim kruh in druge reči, a oni nam cigarete in tobak. Ko bi nas tedaj kdo videl, bi mislil, da smo stari prijatelji po dolgem času zopet skupaj prišli. Vsak si je mislil: Vi ste storili svojo dolžnost in mi pa svojo; zdaj, ko ste naši ujetniki, niste več sovražniki. Potem jih je nekaj naših mož odpeljalo proč. Bilo jih je okrog 300. Mi smo pa zasedli okope. (Od tu naprej je bilo pismo v »Slovenecu« konfiscirano. Op. uredn.)

XVII.

Pismo bivšega urednika »Mladosti«.

Gosp. Tersegla v, »Slovenčev« urednik, je pisal svojemu prijatelju g. profesorju v Mariboru dr. A. Medvedu to-le pismo: Dragi g. prijatelj! Živ, zdrav, vesel. Prenočil že 600 m visoko, v silnem mrazu in v vedni smrtni nevarnosti. Bog in Marija me varujeta. Za to se imam zahvaliti molitvam svoje družine in prijateljev. Semp er mementote mei in precibus vestris! (Zmiraj se spominjajte mene v svojih molitvah!) Povejte doma, da Marija svojih ne zapusti. Pogrešam le perila, snage in slovenskega berila. Jesti imam zadosti — da bi se našim

doma tako dobro godilo! Cigar bi pa pokadil na dan 100, tako je včasih dolg čas v naših hostnih luknjah. Strašna muka so ušne gnide! Vsak dan bi se preoblekel, če bi imel perila. Kaj ruska granata — uš! Od uši včasih ne spim, med pokanjem granat pa sem že velikokrat spal. Pozdravite vse prijatelje, zlasti pa g. stolnega župnika! Ves Vaš Terseglav.

XVIII.

Junaki v puščavi in med grobovi.

Orel France Kovačič iz Modreje, predsednik izobraževalnega društva »Soča« pri Sv. Luciji, je pisal svojemu prijatelju z bojišča:

Dragi prijatelj!

Pišem Ti te vrstice daleč v tujini in zato vem, da Te bodo zanimale in razveselile.

Mnogo dni in noči je že minulo, odkar sem odšel od doma čez Ogrsko in dalje na jugozapadno rusko mejo. Danes se nahajam tukaj na severu v neki preprosti vasici. Kakor Ti je znano, sem bil pridelen poljskemu zboru in zato živim med samimi Poljaki, tujec med tujci in ne vidim nobenega domačina. A vendar sem s svojimi tovariši prav zadovoljen, saj so prijazni in zelo pobožni ljudje. Jeziku sem se skoraj popolnoma privadil in zato se mi zdi prav lušno in domače.

Borimo se vedno, danes tukaj, jutri drugje. Mnogo potov smo že prekorakali, dobrih in slabih, pa tudi mnogo visokih gora. Mnogokrat sem prepotoval tako daleč kot od Trsta do Trbiža in še dalje, pa zopet nazaj. Ti poti so bili hudi, kakšenkrat sem bil tako truden in izmučen, da sem hodeč zaspal. Dež je padal neprenehoma z vetrom, zraven je pa še snežilo; večkrat sem bil tako zmrzel in premočen, da sem komaj prestopal. In vendar sem bil vedno dobre volje, saj čutil sem, da me vzdržuje neka višja moč pokonci.

Veliko poljske zemlje sem že videl, ki je sedaj po nekaterih krajih prava puščava. Vojska jo je uničila. In koliko je tod grobov padlih junakov, ki jih doma željno pričakujejo, a jih ne bo! Tu pa tam okraši kak grob poljsko dekle s cveticami in vencem ter ga ogradi, da izgleda naravnost lepo. In zdaj vla-

da nad tem poljem tihota, ker vojska je odšla . . .

Nobeden se pa vojske tako ne boji kot židje. Ti vsi bežijo in puščajo prazne domove, ki nam včasih jako prav pridejo, da v njih prenočimo. Kakor hitro pa vojska mine, že se vračajo s celo svojo družino na kakem raztrganem vozu na svoje domove, če jim jih niso Rusi požgali.

Kako junaški so poljski prostovoljci, Ti nisem pisal. Oni korakajo z godbo na čelu in prepevaje bojne pesmi z veliko navdušenostjo v ognju in drugod. Pred polkom koraka majhen 15-letni deček, ki si je priboril že tri zvezde in veliko pohvalo.

Vse to skušati in gledati je nekaj neprijetnega, posebno v temni noči, ko vse miglja in se križa kakor veliko mravljišče. Vmes pa gromenje topov in svetloba pokajočih šrapnelov in neprestani žvižg raznih krogel! Veselim se pa, da morem tudi jaz sodelovati še zdrav in hvalim Boga v želji, da bi srečno zmagali sovražnika in ga prepodili daleč tja čez Varšavo!

XIX.

Na straži ob Drini.

Član goriškega Orla Angel Forčič, ki služi pri 23. domobranskem polku, piše od Drine uredniku »Novega Časa«:

Danes je pust. Pa mislim, da je doma prav tako žalosten kot tukaj. Jaz sem zdrav in dnevi mi tečejo brez bojnega viharja. Tu v Bosni, kjer smo mi, je precej toplo. Ne vemo, če ostanemo še dolgo tu. »Novi Čas« sem prejel že dvakrat z največjim veseljem. O priliki poročam »Novemu Času« kaj zanimivosti iz teh krajev, posebno o prebivalstvu. Seveda tu ni tako, kakor je bilo v Gorici. Tu ob Drini je veliko pokopališče, na katerem so pokopani padli junaki.

Svoje verske dolžnosti tu lahko izvršujemo, ker je tu lepa katoliška cerkev. Lepo pozdravljam vse . . .

XX.

»Marija me je varovala!«

Leopold Leban iz Lokovca, ki se bojuje na severnem bojišču pri 97. pešpolku, je pisal domov svojemu očetu, lokovškemu županu. Pismo je pisano

v bolnišnici v Eperjesu, kjer se je Leban zdravil. V strelskih jarkih se je namreč prehladil.

Eperjes, 16. februarja 1915.

Dragi stariši! Kakor sem Vam v zadnji dopisnici obljubil, hočem Vam nocoj, pustni večer, zopet pisati par vrstic: Pustni dan sem praznoval navadno kakor vsak dan. Privoščil sem si še po kosilu en vrček piva in pust je bil proč. Vendar ne pogrešam čisto nič pustnega veselja, ki sem ga užival doma. Hvalim Boga, da mi je ohranil življenje, medtem ko že toliko mojih tovarišev, ki so junaško prelili kri za miljeno domovino, leži zakopanih v zemlji. Pa tudi drugače se mi sedaj dobro godi, ker sem na gorkem pod streho, ni mi mraz, name ne pada ne dež, ne sneg, ponoči lahko na postelji spim, pa tudi podnevi. Moji tovariši pa na bojnem polju morajo prestati vse vremenske nezgode, ponoči večinoma brez spanja ali pa le par ur spanja, pa še to le v nemiru, ker, če ga ne muči mraz, mu pa uši defilirajo gor in dol in tolčejo »marš ajns« dan in noč.

Hrane je tukaj dosti in dobra, na bojnem polju te ni vedno. Tam se mora dostikrat slino požirati za menažo. To je samoobsebi umevno, da ne moremo zmiraj biti siti, ker poljske kuhinje ne morejo vedno za nami, in včasih so do 30 km za nami; na primer včasih so prišle za nami zvečer ob 10. uri, pa tudi ob 12., ravno ko smo sladko zaspali na kakšni ušivi slami. Ko zakliče dnevni šarž »Vergatterung« za menažo, pa smo vstali in tekli s šalami ponjo, dosti njih pa je rajši spalo, ker so bili preveč utrujeni, da bi šli ponjo. Zato pa smo drugi dobili kos mesa, pa juho, včasih tudi kavo. Dobili smo kruh štirje ali pet, pa tudi šest ali sedem nas po eno štruco. Potem smo »fasali« tudi »kavne konzerve«; a ne vedno, le včasih. Če smo jo dobili, smo bili veseli, ker smo potem drugi dan kuhali. Cigaret smo zmiraj dobili po 6 do 10 in pa komistabak. En teden meseca novembra, ko smo bili v Karpatih, smo posebno dosti »fasali«. Bilo nas je samo 54 mož, ker sta bila dva »voda« zaostala. Tam sem dobil po celo škatljo finih cigaret in cel paket kavne konzerve in še več drugih stvari. Pa tudi dosti službe je bilo, da nisem dva večera nič spal, tretji večer,

ko sem dobro zaspal, so me pa prebudili in hajdi na patroljo. Sreča, da ni bilo daleč in sem kmalu nazaj prišel in zopet zaspal. Bil sem takrat še pri 11. kompaniji, s tisto, ki sem prišel iz Ljubljane. Če je bila kakšna služba, pa so rekli: »Ala, Leban, hajdi!« Potem, ko sem prišel k 1. kompaniji, je bilo boljše. Samo to je bilo, da so mi prvi večer, ko sem prišel h kompaniji, šalo ukradli. Seveda sem moral tudi jaz po tisti poti priti do nje.

V nevarnosti sem bil najbolj na sveto noč. Krogle iz strojne puške in pušk so padale kakor toča krog mene. Ležal sem nezavarovan, ker nisem imel lopatice, da bi skopal jamico, v kateri bi se zavaroval. Prosil sem enega na desni strani, naj mi jo posodi. Ali ni hotel. Priporočil sem se Bogu in Materi Božji, pa sem si mislil: »Marijino varstvo je veliko boljše kot pa zemlja.« In res! Jaz sem ostal živ in zdrav, medtem ko sta oba moja tovariša na desni strani dobila krogle. Tisti, ki mi ni hotel posoditi lopatice, je bil ranjen ravno na sedalo, drugi pa v trebuh. Odpel sem potem seveda obema tornistre. Meni pa sta dve krogli prevrtali kotliček ravno na dnu, ki sem ga imel pripetega na tornistri.

Da sem vedno živ in zdrav odšel iz vsake bitke, se imam zahvaliti edino Mariji. Le ona me je varovala, da mi niso sovražne krogle predrla srca in me ranile. Priporočil sem se ji vsakokrat, ko sem šel v ogenj in odšel sem brez bojazni, kajti bil sem gotovo uverjen, da me bo ona varovala. Saj ni še nobenega zapustila, ki se je k njej zatekel. Zato pa ji hočem celo svoje življenje zvest ostati, in trdno upam, da me bo še dalje varovala. Pod njenim varstvom hočem zadovoljivo iti, kamor je volja Božja.

Ko sem jaz odšel v bolnišnico, so se v Karpatih, kjer sem bil jaz in kjer je naš polk, vršili veliki boji. Rusi so hoteli naše vreči iz Karpatov in iti na Ogrsko; a so se bridko urezali, kajti bili so vrženi nazaj z velikimi izgubami. Veliko jih je bilo ubitih, tako da je bilo vse rdeče od krvi. Po snegu so ležali več dni nezakopani. En dragonec mi je pravil, da od štirih regimentov je ostalo samo 20 mož, ujeli so jih več tisoč. Naš 1. bataljon jih je menda ujel 350.

Draginja je, a kaj šele bo, če vojska ne poneha. Smili se mi naše ljudstvo, kaj bo jedlo.

Zelo rad bi kaj čital. Žalibog da nimam kaj. Samo en »Ilustrirani Glasnik« in eno »Stražo« sem k sreči dobil. Kesam se, da Vas nisem prej prosil, da mi pošljite gor par knjig, ker sem kaj bi lahko zaboji došli. Sedaj je pa seveda prepozno, ker bom najbrže v petek odšel iz bolnišnice. Imam še malo kašlja in govoriti še popolnoma ne morem.

Zdaj mi pa bodite vsi najpristržnejše pozdravljeni in Vam želim ljubo zdravje.

Pozdravlja Vas Vaš udani sin Leopold.

O p. uredništva: G. L. Leban je bil doma vrl mladenič, Orel in predsednik kat. slov. izobraževalnega društva. V vojake je odrinil meseca avgusta in je postal že poddesetnik. Bog ga pripelji zdravega domov!

XXI.

Česa najbolj pogreša vojak na bojišču.

Orel Peter Lapanja iz Šebrelj piše 30. jan. svojemu bratu Andreju, organistu v Podbrdu: »Preljubi brat! Oprosti, da Ti res dolgo nisem nič pisal, pač pa Ti moram z veseljem poročati, da sem še vedno zdrav in hvala Bogu brez vsake najmanjše poškodbe, dasiravno sem bil že mnogokrat v bitki in v veliki nevarnosti. Koj ob začetku Ti moram pisati, da nam ravno sedaj gre prav dobro. Prav v kratkem času je padlo grozno Rusov in grozno jih je ujetih. Glej, kaj se mi je pripetilo pred par dnevi, ko mi je bilo silno hudo, po dolgi mrzli cesti. Srečal sem okrog 200 ruskih ujetnikov in izmed njih zaslišim glas: Peter! in še glasnejši: Peter, kaj me ne poznaš! In nato se ozrem in zagledam prav domačega in poznanega vojaka, ki je zraven drugih spremljal ujetnike do bližnje postaje. Razumljivo je, da nisva imela dosti časa za govoriti, pač pa toliko, da sva eden drugemu korajžo dala in nato sva se ločila prav vesela. Res, da Ti ne morem nikakor vsega popisati, kako je že bilo vse zame, pač pa Ti moram omeniti moje najbolj žalostne dneve v celi šestmesečni vojni. Eden je bil koj prvi dan, ko smo se začeli vojskovati. Videl sem pasti s konjem vred svojega domačega

prijatelja Vorščakerskega Viktorja. In temu enaki so bili božični prazniki. Posebno žalosten pa je bil sv. večer, ki sem ga moral prestati na prostem in še zraven v velikem blatu, in namestu da bi slišal kot druga leta pri polnočnici veseli »Te Deum« in božičnice, slišal sem pa v bližini pok strojnih pušk in gromenje topov. V tolažbo mi je bilo le to, da bom pa druge božične praznike z vami vred veselejše obhajal. Najbolj domač mi je tukaj neki Lovrenc Torkar iz Podbrda, s tem sva v resnici velika prijatelja, pomagava si drug drugemu v vsakem oziru. Najbolj pogrešam pa sedaj v zimskem času našo domačo veliko peč, da bi si pregrel premrzle ude, — ker pa ni druge pomoči, moram si napraviti le »laufšrit« gor in dol, da se nekoliko ogrejem. Res, da sem prestal že grozno hudega, a pri vsem tem se moram le Bogu zahvaliti, da sem še vedno zdrav, kajti zdrav človek prestane tudi vse najhujše. Zatorej upam in željno pričakujem, da se po končani vojski vrnem še zdrav in vesel v svojo domovino k vam domačim. Ob koncu prosim, oprostite moji slabi pisavi, kajti moja pisalna miza je največkrat kolo ob našem kanonu. In nadalje prosim, da mi še pošljete časopise, to je »Slovenca« in »Novi Čas«, ker jih silno rad čitam, to je o domovini in o naši vojski. Torej pričakujem te usluge v najkrajšem času.

In do veselega svidenja ostajam Tvoj udani brat

Peter Lapanja, nadtopničar.

XXII.

Iz bojev s kozaki.

Tomo M., eden najboljših članov naše mladeniške in Orlovske organizacije, piše s severnega bojišča kot dragonec z dne 20. januarja 1915 sledeče pismo:

Dragi prijatelj!

Mnogo pozdravov iz daljne tujine! Zunaj brije mrzel veter, megli se, a jaz imam ravno malo časa, da Ti pišem. Skoraj tri tedne smo že v neki vasi in nam še razmeroma dobro gre. Samo za konjsko krmo nam gre bolj slaba, ker ta vas ni ravno velika in sta v njej nastanjena dva škadrona dragoncev.

Smo že skoraj vso slamo in seno kupili. Oves nam pa pripeljejo iz bližnje železniške postaje. Naši kakor sovražniki so se močno zakopali v zemljo in bomo najbrž čakali vigradi, če se razmere ne predrugačijo. A tem bolj nevarno je hoditi na patroljo. Ker zdaj se bijejo večinoma patrolje, kadar udarijo nenadoma skupaj. Posebno nevarno je zdaj zaradi megle, ki skoraj vsak dan leži. Pred par dnevi je zašla kozška patrolja in prišla čisto blizu naše vasi. Skoraj celo smo pobili. A nič boljše se ne godi našim, kadar zaidejo.

Kozaki so jako dobri jahači, a slabi bojevniki. Za patrolje so dobri in za vohuniti. Jahati znajo jako dobro; ko je konj v najhujšem diru, pobere kozak na konju na tleh ležeči krajcar. Kozaki imajo raznovrstno orožje. Oblečeni so kot infanterija, samo da imajo modre hlače in nekateri visoke kožuhaste kučme (kape). Kozak ima dolgo in jako nabrušeno sabljo, bajonet, česar mi nimamo, in karabiner. Veliko jih je, ki imajo tudi pištole (revolver). Nekateri polki imajo tudi sulice in so pri prvem navalu jako nevarni, a v metežu so okorni. Pri navalu leži kozak na svojem konju, ki teče v diru, drži sulico proti tebi in jo suče v krogu. A ti moraš paziti, da mu jo odbiješ kvišku in mu daš eno čez pleča. Sedla imajo precej drugačna kot mi, bolj priprosto napravljena, a v marsičem bolj praktična. Kozaki niso za boj, a marsikateri so surovi, če katerega našega ujamejo, ga mučijo na razne načine. Velikokrat po 30 mož močne patrolje, pa uidejo pred našo, ki šteje komaj 10 do 15 mož. Boja se bojijo, a znajo človeka zvabiti, ko bi jih ne poznal.

Enkrat grem na patroljo; imel sem samo dva dragonca in sedem lovcev. Gremo proti neki majhni dolini, kjer je bila neka pogorela vas in se je slutilo, da je tam sovražnik. Spredej je bil velik grič, na levi graben in na desni visoka gora. Naenkrat zagledam na griču jezdeca, ki je stal obrnjen proti nam. Pridemo bliže, pa zdirjata po griču naprej in se ustavita kakih tisoč korakov od nas. In tam sem zapazil, kako je dajal eden neko znamenje na levo. Mislila sta, da bomo šli za njima, loviti ju. A jaz pošljem tri lovce na desno v varstvo in enega dragonca na levo gledat. Kmalu pridirjata nazaj in

mi naznanita, da jaha po grabnu gor kakih trideset kozakov, ki nam mislijo priti za hrbet. Na gori je bila pa ruska infanterija skrita. Mi hitro dol, in začeli smo streljati nanje. Nekaj se jih prekucne v vodo, drugi pa v beg nazaj. Na drugem koncu jih je bilo pripravljenih že drugih trideset. In kje so jahali, po kakšnem slabem grabnu. Konji so gazili vodo do kolen. Ko bi se mi zakadili za tistima dvema, bi bili izgubljeni, a tako smo pravočasno opazili nevarnost in smo se počasi izmuzali nazaj brez izgub, akoravno je infanterija strašno streljala na nas. Ruska infanterija je tudi slaba; zdi se, da nič ne merijo in kar tja v en dan streljajo.

Ko bi streljala ruska pehota tako kot naša, bi jaz ne bil več živ, in sploh marsikateri ne. Enkrat jahamo jaz in en četovodja in še en dragonec z nekim poročilom k drugemu generalu. In drugi dan, ko jahamo nazaj, pa smo jo urezali kar naravnost čez hribe; mislili smo, da pridemo prej k škadronu. Jahamo po cesti, na levi je tekla precej široka in globoka voda. Na desni pa hribi in na hribih je vedno pokalo. Mislili smo pač, da je naša infanterija gori. Jahamo skozi prvo vas, a ni bilo nič. A zdelo se nam je čudno, ker nismo videli nobenega našega vojaka. Jahamo proti drugi vasi, jahali smo prav počasi, menili se med seboj in se smejali. Prihajamo pred vas; pred vasio na levi tik ceste ste stali dve hiši in gori na griču kakih 60 korakov pa tri. Jahamo mimo prvih dveh, ko pomoli neki kmet glavo pri vratih ven in nam zakliče: »Fanie Moskali na hori.« In je izginil v hišo. Mi se ustavimo in se obrnemo s konji proti griču, naenkrat »bums«. In že so žvižgale kroglice čez nas, pa vse previsoko. Oddala je salvo cela redka vrsta (Schwarmlinie.) In zdaj se je pričelo pravo peklenško streljanje. Kroglice so kar žvižgale na levi in desni. Hitro skočimo v diru za prvo hišo in tam smo počakali kakih pet minut. Pogledam iz hiše pa vidim, kako je šla cela četa po griču doli in je bila že čisto blizu. Mi jo uderemo v divjem diru drug za drugim čez polje in čez vodo. Rusi so pa streljali, da je bilo groza. Pri vodi mi je švignila ena čisto blizu pri desnem ušesu mimo. A smo jim srečno ušli. In ni bilo drugega

kakor četovodjev konj je dobil zadaj eno kroglo ob strani in moj spredaj v glavo, a samo kožo mu je posnelo. Druga ni bilo nič. Daleč doli smo prišli šele do infanterije. Salamensko bi se kmalu urezali in drago plačali, ker smo mislili iti kar naravnost čez gore. V začetku vojske je bilo včasih hudo. Tedaj nismo prišli do kuhinj po tri, štiri do pet dni. Tedaj bi bil dal za kosček kruha eno krono. Ljudje so povsod zbežali, a od Rusinov nismo ničesar dobili. Enkrat sem bil prideljen k 27. infanterijskemu polku za poročevalca (Meldereiter). Tam vse štiri dni nisem dobil drugega kot enkrat pol šale črne kave. In noč in dan nič pokoja. Ob treh zjutraj na noge in naprej. Prenočevali smo kar na prostem, to je bilo dobro, da je bilo toplo. Konja sem privezal h kakemu drevesu, mu nanesel krme in se vlegel ne daleč od njega. A nisem si smel še niti sablje odpasati, ker moral sem biti pripravljen vsak trenutek, da bom moral naprej.

Ko sem prišel peti dan k škadronu, sem dobil od kuharja juhe in riža skoraj pol šale. Pa sem imel že silno slab želodec; ko sem zajel dve žlici, sem moral vse proč zlit, drugače bi šlo vse nazaj. In vročina takrat! Takrat nam je zbolelo največ konj. A velike bitke pri Grodeku ne bom pozabil, ker mi je padel moj najboljši prijatelj A. Sch. Tam je ležalo mrtvih naših in Rusov, da je bilo grozno. Slabo mi je že šlo večkrat, da sem mislil, da ne vzdržim več, a je vse minulo. Pa saj ne vem, kaj me še čaka, preden se konča ta vojska. Bog nam pošlji kmalu mir in zmago pravičnim!

Te prav pristržno pozdravim kakor vse domače Tvoj Tomaž. Vse za vero, dom, cesarja!

XXIII.

Z južnega bojišča

piše Orel Anton Cer k iz Borovnice, sedaj poddesetnik 22. pešpolka, naslednje pismo:

Dragi stariši! Dne 11. t. m. sem prejel »Slovenca« in eno karto; pismo, katero so pisali mati, sem tudi prejel. »Slovenca« sem se prav razveselil; zanimala me je povest o »borovniškem mostu«, katero je spisal g. Leop. Lenard. Gospod kadet Malešič od naše kompanije je osebno znan z njim.

Jaz sem bil prvič v ognju ravno na Veliki Šmaren s Črnogorci; ob petih zjutraj je počil prvi top. Počasi so se začele oglašati tudi puške. Zdelo se mi je, kakor bi bili na manevru, ko pa je kaka krogla zažvižgala mimo ušes, sem videl, da to ni več šala. Preganjali smo Črnogorce več dni, kar je bilo prav težavno vsled neugodnega terena in gosto zaraščenega gozda. Slednjič smo jih iztirali čez mejo, več jih je bilo ujetih in ubitih. Nato smo se obrnili na novo Srbijo, to je Sandžak. Tu so bili vsak dan večji ali manjši boji s Srbi. Posebno v hudem boju sem bil na Š . . . ; komaj se je naredil dan, že se je začelo streljanje s puškami in topovi. Ob 7. uri zjutraj je bil določen splošen napad; na celi črti se začuje: »Naprej!« Skočimo pokonci in drvimo naprej, Srbi so pa streljali, da se je čulo, kakor šumenje groznega viharja, vmes pa so treskali šrapneli. Srbi so imeli zaseden neki hrib in mi smo imeli nalogo, pregnati jih s hriba. Ko smo začeli napadati, smo bili približno 1600 korakov oddaljeni. Kadar smo se dvignili in tekli naprej, so se vsule na nas krogle, kakor toča, zakriti se ni bilo mogoče, ker se hrib lepo dviga in ni nikakega drevja. Najtežje je bilo, ko smo prišli na 800, 700 in 600 korakov. Dokler smo bili bolj oddaljeni, smo šli po en vod v rojni črti naprej, ko smo prišli na zgornj omenjeno diščanco, smo pa po eden ali dva šli naprej. Marsikateri je bil pri tem zadet in se ni dvignil več. Ko smo prišli na 600 korakov sem bil jaz na posebno slabem kraju, ničesar nisem imel pred sabo, da bi se zakril pred gosto padajočimi krogli. Kadar sem pa ustrelil, sem malo glavo dvignil, da sem pomeril in sprožil, potem pa se stisnil k tlom. Naenkrat se moja tornistra nekoliko potrese, kakor bi jo kdo udaril. Takoj sem vedel, da je krogla zadela v tornistro in mi prebila suknjo, ki je bila zvita na tornistri, ko bi pa le za 10 cm nižje, bi pa mene v prsi. Spoznal sem, da je tukaj jako nevarno mesto zame. Kakih 50 korakov pred mano je bil preko hriba skalnat rob, in tam je bilo že več naših vojakov. Dvignil sem se tudi jaz in tekel naprej, potem pa zopet streljal dalje. Pri tem boju nam je posebno pomagala naša artiljerija. Z veseljem smo gledali, kadar je šrapnel zadel v srbska kritja. Okrog 3. ure popoldne se začuje silno vpitje na vrhu hriba; bili so naši vojaki, ki so jurišali na Srbe. Streljanje je takoj prenehalo. Srbi so zbežali in boj je bil končan. Ko smo prišli na vrh

hriba, smo videli v okopih polno mrtvih in ranjenih Srbov. Imeli so skopan 1 m globok jarek, ki je bil po vrhu pokrit, samo za puške so bile napravljene male luknje. Iz takih okopov jih ni mogoče s puškami pregnati, ampak samo s topovi. Sploh so imeli Srbi povsod dobre okope napravljene. V nekem kraju so napravili 4 km dolg in 1 m visok zid iz kamenja in ilovice. V nekem drugem kraju pa so pred svojimi okopi v gozdu posekali 20 m široko vse smreke in sicer tako, da so ležale proti nam, veje so pri sredini odsekali, tako, da bi se mi, če bi na nje jurišali v vejah zaustavili, in bi nas lahko postrelili. V tem kraju je bilo mnogo črnovojnikov ubitih, ker so kot prvi nanje udarili. Zanimivo je tudi, kako smo se preživljali v Srbiji. Toliko sliv kot tukaj še nisem nobeno leto pojedel. Preteklo leto je bilo posebno rodovitno zanje. Ceste so slabe in zato tren ni mogel vselej za nami, in ako je prišel, je bila samo enkrat na dan menaža. Zato so bile slive in sadje sploh glavni naš živež. Marsikomu so napravile tudi težave, ker se jih je le preveč najedel. Pozneje je bilo bolje, ker smo samo suhe dobili po kočah. Tudi slivovca smo našli po nekaterih krajih. Tako lepih vrtov, kakor v Srbiji, še nisem videl. Tudi hiše so čedne in mnogo boljše kakor v Bosni. Sprvega so vsi prebivalci pobegnili, ker so jih njih vojaki strašili, da jih mi pokoljemo. Ko so pa videli, da jim mi nič hudega ne napravimo, so ostali doma.

Tudi kuhati sem se dobro navadil. Včasih smo kupili kakega janca ali prašiča in smo zvečer kuhali in pekli. Najbolj smo pogrešali kruha; pa tudi v tem oziru smo si znali pomagati. Videli smo, kako domačini sebi pečejo kruh. Oni si ne dajo toliko opraviti z njim, kot pri nas. Vlije tople vode v moko, zmeša in napravi hlebec, potem odgrne žerjavico, postavi hlebec notri in ga zopet pokrije z žerjavico. V eni uri je z vsem gotov. Notri ne denejo ne droži in ne soli, pa vse eno se nam je dober zdel. Kadar smo dobili moke smo tudi mi na ta način pekli, samo da smo ga osolili. Včasih se pa ni dobilo ne tega ne onega, takrat smo bili pa lačni. — Jaz že kake tri mesece nisem pri kompaniji, ampak sem ordonanc pri bataljonskem po-

veljstvu; nekoliko mi je lažje, ker mi ni bilo treba tolikokrat v rojni črti ležati kakor drugim. Tudi za prenočevanje je bilo bolje, ker je bilo vedno poskrbljeno, da je dobil poveljnik kako hišo zase in za nas ordonance. Nas je namreč pet, od vsake kompanije eden in od strojne puške eden. Mi moramo biti vedno poleg njega, naj bo v boju ali kjer hoče, da smo vedno pripravljeni, da nosimo kako povelje na kompanijo. Pri tem najbolj pogrešam uro in bi jo večkrat rabil, pa je nimam, ker sem svojo pustil v kovčegu.

Sedaj pa končam svoje pismo in Vas vse srčno pozdravim! Z Bogom!

XXIV.

Pesem domovini.

Bivši načelnik logaškega okrožja Orla brat Josip Lovko nam je poslal iz Galicije sledečo pesem:

Domovina mila!
Jaz mislim na te vsaki dan.
Kje, draga mati, mi počivaš?
Kak hrepenim te videt kmal.

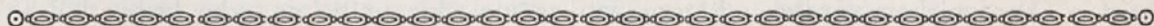
A ker usoda ni mi dana —
trpet za tebe moram še naprej —
tak dolgo, da boš sama
živela v slavi kakor prej.

To poguma mi še daje,
da ne obupa mi srce,
da ponesem venec v domače kraje,
naj mi bode še tako gorje.

Če pa krogla me zadene,
da umrjem radi nje,
za tebe bom prenesel breme,
daroval tud svoje bom srce.

Počival bodem v tujem kraju,
v blagem miru s tovariši,
pod hišo hladno kakor v raji,
porašeno s cveticami.

Gomila moja naj bo priča,
da ljubil tebe sem zvesto;
življenje menjal za mrliča:
Naj vse to v blagor tebi bo!

DROBIŽ.

† **Dr. Rudolf Eckert.** Nenadomestljiva izguba je zadela hrvatsko katoliško gibanje. Mladi ljudje, navdušeni za ideale svojega naroda, so se zbrali in delovali za njegov blagor za prepored hrvatskega naroda v znamenju križa. Med temi se je med vsemi najbolj odlikoval pokojni dr. Eckert vsled svoje visoke izobrazbe in izrednega talenta. Trije so bili, ki so se vedno družili med seboj in se žrtvovali, kjer so mogli in to so bili dr. Eckert, jurist Rogulja in dr. Rebac. Prepotovali so ne samo naše dežele, ampak tudi Nemčijo, Belgijo, celo Francijo, da se izobrazijo, da studirajo katoliške organizacije in kar je dobrega, da to presade na domača tla. Dr. Eckert je dovršil pravno fakulteto v Zagrebu in je preteklo leto promoviral »sub auspiciis regis«. Posrečilo se mu je dobiti tudi štipendijo ter je odšel studirati tudi na katoliško univerzo v Löwen, kjer je ostal leto dni. Mlado katoliško gibanje med Hrvati ni imelo svojega glasila. Čutila se je potreba za glasilo in ustanovili so ga. In kdo je bil tu urednik? Zvesta, neločljiva prijatelja dr. Eckert in Rogulja prideta na Reko, prevzameta uredništvo, kjer je bil dr. Eckert glavni urednik in je kot tak ostal do svoje smrti. »Riječke Novine« so bile ustavljene. Ali dr. Eckert ni miroval; vedel je, da morajo imeti glasilo, ako hočejo pokazati svoje življenje. In čez par dni vidimo, da izhaja zopet glasilo ne sicer na Reki, ampak v Zagrebu, metropoli hrvatskega naroda, pod imenom »Novine«. Neumorni delavec na katoliškem organizatoričnem polju, blagi dr. Rud. Eckert, je izdajal ta dnevnik in zrl neustrašeno vsem, rekel bi, skoro nepremagljivim oviram v oči. Njegova zasluga je, da imajo danes »Novine« toliko naročnikov in da so tako dobro urejevane. Bil je priljubljen pri vseh, tudi pri svojih nasprotnikih, vse ga je ljubilo in se klanjalo njegovemu razumu. Sedaj ga ni več. Umrl je v petek, 12. marca t. l., zjutraj in ob njegovem mrtvaškem odru žaluje njegov ljubljene, katoliško hrvatsko akademsko društvo »Domagoj«, žaluje katoliški pokret, kateremu je bil on duša. Uboga Hrvatska pa je z dr. Rudolfom Eckert izgubila zelo veliko, kajti on je bil tisti, na katerega so se ozirale oči vseh, da vodi naše ljudstvo k lepši, boljši bodočnosti. Ti pa, dragi Rudolf, spavaj v miru, ki si ga zaslužil s svojim delom; zapustil si svoje ljudstvo, prosi pa Boga, da se razpode težki temni oblaki nad hrvatskim narodom in da mu zasije solnce lepše, boljše bodočnosti. Tem potom izrekamo bratom Hrvatom naše najiskrenejše sožalje na tako težki izgubi. Vsem pa, ki so pri nas poznali pokojnika, priporočamo dr. Rud. Eckerta v molitev in blag spomin!

Z zlato in srebrno hrabrostno svetinjo odlikovani dornberški Orel. Član dornberške-

ga Orla Alojzij Lisjak iz Zalošč je služil pri 97. pešpolku ter se udeležil pohoda v Albanijo. Tam si je prislužil srebrno svetinjo za hrabrost. Ko je izbruhnila vojska, je bil oni oddelek pridelen 87. pešpolku. Lisjak se je kot četovodja udeležil bojev s Srbi in se tako junaško boril, da je bil povišan za narednika in je dobil za svojo hrabrost zlato svetinjo. Če ga Bog pripelje nazaj živega, bo od srebrne svetinje dobival 7 K 50 v na mesec, od zlate pa 30 K na mesec, torej skupno 450 kron na leto za celo življenje. To je silno redko odlikovanje in naš vrli rojak je lahko ponosen nanje.

Načelnik ormoškega Orla odlikovan. Nekdanji načelnik Orla v Ormožu, posestnik Ivan Ivanuša ml. na Humu, ki se bojuje kot rezervni četovodja 87. pešpolka v Karpatih, si je s svojo hrabrostjo in neustrašenostjo priboril srebrno zaslužno kolajno II. razreda in bil vrhutega povišan za narednika.

O odlikovanem Orlu Alojziju Lisjaku nam še poročajo iz Gorice: Kakor smo že poročali, je bivši trobentač dornberškega Orla iz Zalošč dobil poleg srebrne tudi zlato svetinjo in je avanziral za narednika. Še posebej pa je za svoj junaški čin dobil 100 kron nagrade, kar je zelo redko odlikovanje. Njegovo junaštvo in neustrašenost je bila tolika, da se njegovi predstojniki in tovariši čudijo, da je ostal živ. Taki so naši slovenski fantje!

Viški Orli. Slika nam kaže brate Orle iz Viča. Med njimi je tudi načelnik Janko Vrhunc (X) od II. oddelka strojnih pušk, ki se nahaja sedaj v ruskem ujetništvu.

DOPISI.

Tržiški Orel je imel občni zbor v nedeljo, 7. marca, v novem Domu, kamor se je preselil pred tednom. Iz poročila br. Pogačarja posnamemo, da je imel v letu 1914. deset sej

in je priredil en izlet v Zabreznico in Završnico. Vojska je prekinila vse delovanje odsekovo, saj je pobrala skoro vse člane: 25 Orlov se nahaja pri vojaki. Skoro vsi odborniki

izven predsednika in podpredsednika nosijo vojaško suknjo. Dosedaj sta umrla junaške smrti bivši načelnik Vinko Zupan in Anton Ovsenek. Slava njiju spominu! Ranjena sta bila bivši načelnik Blaž Teyrovsky in podnačelnik Jožef Zupan. Avanzirali so: Ferdinand Kokalj, Jožko Vider, Emerik Tavčar, Avgust Jeglič, Tomaž Jeglič. Skoro vsi pridno dopisujejo z bojnega polja. Pogrešamo br. Jožefa Sterniša, ki se že več mesecev ni zgledal. Najbrže je v ruskem ujetništvu. — Br. Pogačar je poročal o blagajniškem stanju, ki je tudi zelo povoljno. Dal Bog, da se naši vrli junaki kmalu povrnejo nepoškodovani in zmagonosni domov!

Šmartno pri Litiji. »Hvala Bogu, pa našim prednikom,« tako moramo reči. Zakaj naš odsek z ozirom na sedanje vojskine čase še precej dobro stoji. Bog nam je dal pamet, da smo poslali na lanski vadiateljski tečaj tri vadiatelje, tako da smo imeli dobro rezervo, ko je odšel meseca avgusta naš vrli načelnik M. Perme k vojakom. Naši predniki pa so nam postavili tako praktičen dom, da tudi v razburkanih časih že sam na sebi vabi v dvorano. Zato se še vedno zbira vsak torek in petek zvečer od 15 »Orličev«, včasih poskoči število navzočih do 30, pod 12 nikdar. Zanimivo je gledati, kako zvesto poslušajo ti fantje v starosti od 15 do 17 let predavanja, v katerih nam predsednik g. Bric obravnava v vzgojnem in izobraževalnem oziru dnevne vojskine dogodke. So res ta predavanja poljudna a obenem zanimiva, da se izplača priti uro in še več hoda daleč. Odšlo je od odseka k vojakom oziroma v vojsko ob mobilizaciji in pozneje štiri starejši in šest mlajših članov. Od teh leži ozebljen v litijski bolnišnici večletni načelnik M. Perme. Nosi pa vojaško suknjo mnogo članov, ki so bili pred nekaterimi leti pri odseku, pa so se sčasoma porazgubili po Ljubljani in drugih krajih ali pa so šli že pred vojsko služiti cesarja. Izmed teh se nahaja J. Noglašek v ruskem ujetništvu. Zadnji nabor nam je zopet pobral dva in dva še čakata napovedanega novačenja, tako da se bo odsek zopet močno potresel pri »ta velkih glavah«. Toda bojimo se ne za njegov obstoj. Če tudi bodo fantje močno vpreženi v delo, pa bodo tem bolj prežeti zavesti, da morajo ohraniti, kar so predniki s trudom gradili. Saj »Mladost«, na katero je naročenih 36 članov, in upanje na boljšo bodočnost jim bo dajala vedno poguma.

Šmartno pri Litiji. Kar smo slutili, se je zgodilo. Vse starejše redne člane je pobral cesar. Zadnja ki sta se priglasila takoj ob ustanovitvi odseka pred šestimi leti, sta bila potrjena preteklo soboto. Toda za obstanek odseka se ne bojimo! Pregloboko se je zajedlo orlovsko združevanje v župljane tekom šestih let, da bi se dalo nanaglo iztrebiti. Še stoji vrsta mladih za starejšimi — po številu do 25. Ne smemo jih sicer hvaliti. Zakaj sami mladi so — najstarejši ni star 19 let. Toda lahko rečemo: Če bodo tako držali skupaj kot so držali starejši, bo odsek dobro prebolel vojskine čase. In to tudi upamo od njih! Saj so zastopani iz vseh vasi, nadarjeni in gibčni, po večini člani Marijine družbe in par med njimi že dobrih telovadcev. Le vztrajnosti in redoljubnosti starejših jim bo treba.

Na Vipavskem. Orel pri nas deluje. Imamo redno telovadbo, kakor tudi naraščaj. Ker je veliko članov pri vojakih, smo jih v odboru nadomestili z mlajšimi. Tajnik začasno je br. Blagodne, blagajnik br. Ferjančič in podnačelnik br. Kodelja. Pri zadnji telovadni uri smo se poslovili zopet od štirih članov, ki odhajajo v kasarne. Priprosto je bilo, a ginljivo. Po telovadbi govori br. Silvester na brate sledeče misli: Fantje, bratje vojaki! Rodila nas je v Orlu ljubezen do samega sebe! Hoteli smo napredovati v svoji mladosti, telesno in duševno, zato nas je orlovska smer tako tesno spojila, da nam je težko slovo. Ali naj se spominjam podrobnosti — ne bratje — sami idite gledat naš zapisnik in videli bode, da pot, po kateri je Orel hodil, je bila skoziinskozi katoliška, tedaj za naše ljudstvo dobra. Sedaj odraščamo. Oh, mislili smo tudi na gospodarska in politična vprašanja, kako bi ista v naši občini prekvasila z orlovskim temeljem. Z žalostjo in obsojanjem smo gledali: razdirajočo negacijo... Dosti! Božja volja je, da se nam naši načrti le po težavnih potih uresničijo, uresničijo se pa le, ker so rojeni iz ljubezni do ljudstva! Bratje! Odhajate na razna pota, v razne težave in trpljenja, a spomin imejte na Orlo, ki vam naj kaže v težavah življenja na prvi vzor in cilj: Boga samega. — Br. Jež se zahvali in poziva ostale na delo v Orlu. Nakar smo si podajali krepko roke z živim klicem: Na zdar!

Z Vrhnike. No, draga »Mladost«, z radostjo in z nestrpnostjo sem hlastnil po prvi številki novega leta. Že me je zabolelo v prsih in nekako slutil sem, da v zagnjeni bližnji bodočnosti ne bom več živil tvoje dušne mladeniške hrane. A ti si mi razgnala dvom in vnovič razvedrila obraz; »Mladost«, tako je prav! — V malo dneh poberejo iz naših itak izredčenih, ponekod skoro izčrpanih odsekov, rekel bi, zadnje rezerve, ki smo jih imeli za našo življenjsko moč še na razpolago. Mogoče bo zanimalo naše čitatelje, koliko moči je poslal naš odsek v službo dvoglavega orla, 20 jih je aktivno, a nič manj kakor 50 podpornih, oziroma rednih članov služi bodisi kot črnovojniki ali delavci domovini. 18 jih je odričilo pri zadnjih naborih in sedaj pošljemo mi, ki smo še ostali, zadnje najagilnejše in najčilejše sile. Tako domovina, toliko žrtev je prenesel naš odsek. Da bi izšla zmagovita! — Telovadnica je prazna. Ni več društvenega življenja v njem, ni več orodja. Ko smo nosili kot zadnji, a ne poslednji Orli telovadno orodje iz nje, storilo se nam je milo. No, in danes si varno in toplo bivališče muslimanskih in pravoslavniških delavcev od meje. — Naraščaj. Počakal je toplih pomladanskih dnevov, da poleti sem pa tja v romantični log ali si poišče v kratkem zletu neprisiljene zabave. Njegov trobentaški zbor, ki šteje 12 malih trobentačev, dovolj priča, da ne spi naša deca, ampak deluje ter se pripravlja na čas, ko se bodo vrnila naši bojevniki, junaki Orli kot zmagovalci iz bojnega polja. — Prihodnjic še kaj. Na zdar!

Prihodnja številka »Mladosti« izide dne 10. junija. Obsegala bo 5. in 6. številko, t. j. za meseca maj in junij. Rokopisi naj se pošljejo do 10. maja.